

7. FUNKCIE

POJEM FUNKCIE

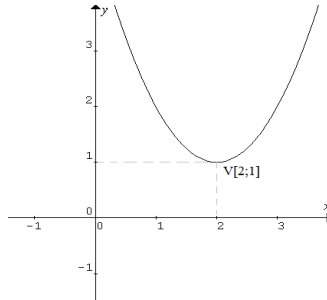
Funkcia f reálnej premennej x je :

- každé zobrazenie f v množine všetkých reálnych čísel;
- množina f všetkých usporiadaných dvojíc $[x,y] \in \mathbf{R} \times \mathbf{R}$ pre ktorú platí:
ku každému $x \in \mathbf{R}$ existuje najviac jedno $y \in \mathbf{R}$ tak, že $[x,y] \in f$.
- predpis f , ktorý každému $x \in \mathbf{R}$ priraduje najviac jedno $y \in \mathbf{R}$ tak, že $y = f(x)$.

Spôsoby zadania funkcie:

a) rovnicou $f : y = 3x - 5$

b) grafom

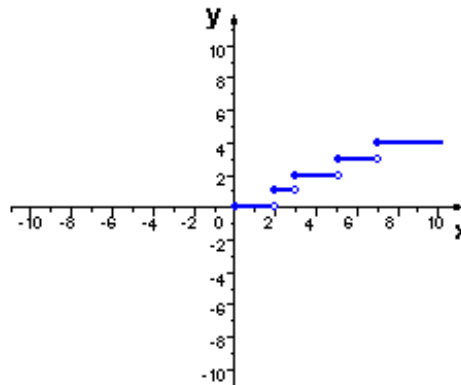
c) tabuľkou

x	-3	-2	-1	0	1	2	3
y	7	2	-1	-2	-1	2	7

d) slovným predpisom

Definujme funkciu f s definičným oborom $D(f) = \langle 0, \infty \rangle$ takto: ku každému číslu $x \in \langle 0, \infty \rangle$ priradíme také číslo y , ktoré sa rovná počtu všetkých prvočísel menších alebo rovnajúcich sa číslu x . Číslo 1 nepovažujeme za prvočíslo. Lahko môžeme určiť usporiadané dvojice, ktoré patria funkcii f .

Môžeme použiť napríklad aj tabuľku prvočísel, ale nenájdeme rovnicu, ktorá by určovala túto funkciu. V tomto prípade sa musíme pri určení funkcie obmedziť iba na slovný opis funkcie.

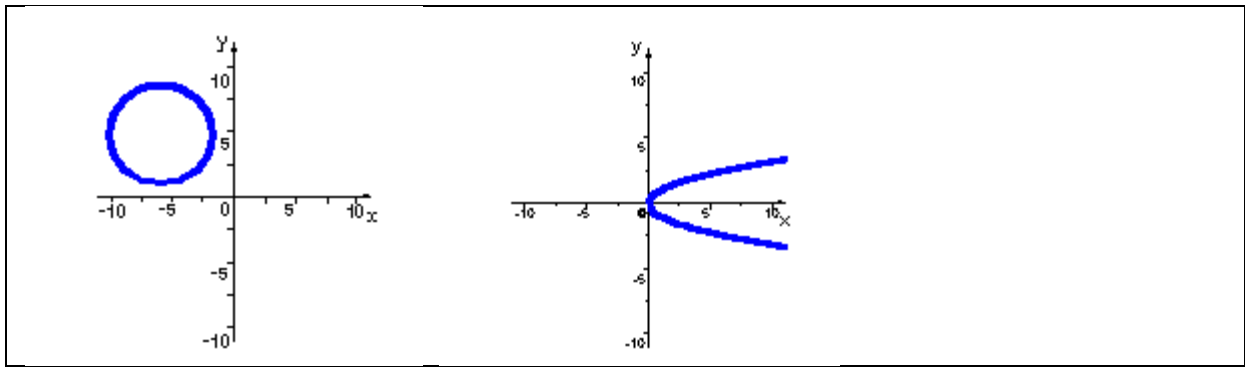

Čo nie je funkcia?

Funkciou **nie** je **každá krivka**, ktorá nezodpovedá definícii funkcie.

Zistiť, že krivka nie je funkciou je veľmi jednoduché:

stačí nájsť také x , ktorému sme priradili aspoň dve rôzne hodnoty y .

1. Rozhodnite, či je to funkcia:

x	1	4	-2	-3	1	2
y	-5	1	-2	1	3	6

x	-4	2	0	4	5	6
y	1	1	1	1	1	1

$$\{[1; -3]; [2; -2]; [3; -1]; [4; 0]; [5; 1]; [6; 2]\}$$

$$\{[1; 3]; [2; 2]; [3; 3]; [4; 2]; [5; 3]; [6; 2]\}$$

$$\{[1; 5]; [2; 4]; [3; 3]; [1; 2]; [2; 1]; [3; 0]\}$$

$$x = y^2 - 6$$

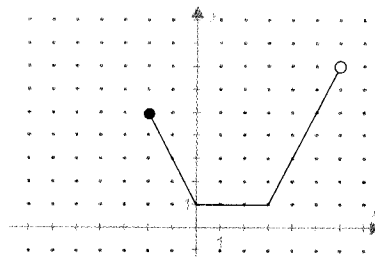
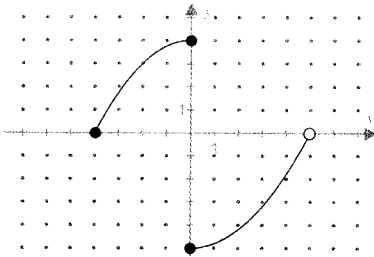
$$y^2 = x$$

$$y = \sqrt{x+5}$$

$$y = |x^2 + 2|$$

$$y = 2 - \sqrt{x^2 + 1}$$

$$|y| = 2x - 3$$

2. Rovnajú sa nasledujúce funkcie?

$$f_1 : y = \frac{1}{x-1};$$

$$f_2 : y = \frac{x+1}{x^2-1}$$

3. Rozhodnite, či sa dané funkcie rovnajú:

a) $f : y = 1$ $g : y = \frac{x}{x},$

b) $f : y = \sqrt{\frac{x^2}{x+2}}$ $g : y = \frac{x}{\sqrt{x+2}}.$

c) $f : y = \frac{x^2 - x - 2}{x^2 - 3x + 2}$ $g : y = \frac{x+1}{x-1}$

4. Grafom funkcie $f: y = \frac{x^2 - 6x + 9}{x - 3}$ je (2011/28)

- (A) parabola. (B) parabola bez jedného bodu.
(C) hyperbola (graf lineárnej lomenej funkcie).
(D) priamka. (E) priamka bez jedného bodu.

5. Vypočítajte funkčné hodnoty $f(x)$ pre dané hodnoty premennej, ak je daná funkcia f .

$$f: y = x^2 - x - 6; \quad f(2) = ? \quad f(-5) = ? \quad f(0) = ?$$

$$f: y = \frac{x}{2x - 4}; \quad f(-1) = ? \quad f(2) = ? \quad f(0) = ?$$

6. Určte funkčné hodnoty $f(-1)$, $f(2/3)$, $f(1)$ pre funkcie:

a) $f: y = 2x - 3$ b) $g: y = \frac{-2}{x - 2}$ c) $h: y = (x - 1)^2$ d) $f: y = \frac{3}{\sqrt{x + 2}}$

7. Vypočítajte priesečníky funkcií (z predch. príkladu) so súradnicovým osami.

8. Určte počet priesečníkov grafu funkcie $f: y = (x^2 - 1) \cdot (4x^2 + 4x + 1)$ so súradnicovou osou x .

(2005A/13)

9. Daná je funkcia $f: y = \sqrt{\frac{x - 3}{4 - x}}$. Určte číslo, v ktorom funkcia f nadobúda hodnotu 1.

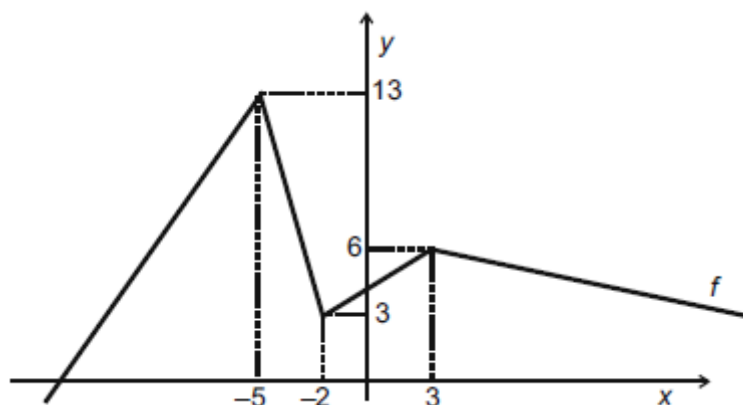
(2012/3)

10. Graf funkcie $f: y = \frac{x + 8}{x - 4}$ pretína súradnicové osi v bodoch A a B . Určte vzdialenosť bodov A a B . Výsledok uveďte s presnosťou na dve desatinné miesta. (2009/12)

11. Graf funkcie $f: y = -\frac{4}{3}x + 8$ pretína súradnicové osi v bodoch A , B . Určte vzdialenosť stredu úsečky AB od začiatku súradnicovej sústavy. (2008B/16)

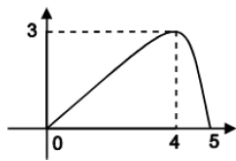
12. Nech $f(x) = 128 - 2x^3$. Pre čísla a , b platí $f(b) = 0$ a zároveň $f(a) = b$. Nájdite číslo a . Výsledok zapíšte s presnosťou na dve desatinné miesta. (2008A/20)

13. Na obrázku je graf funkcie f . Pre funkciu g platí $g(x) = 4 \cdot f(x)$. Určte maximálnu hodnotu funkcie g . (2008A/5, 2008B/7)

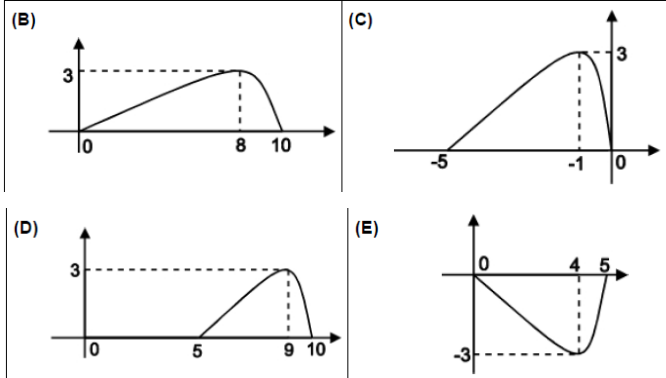

14. Na obrázku je graf funkcie $y = f(x)$. Na ktorom z nasledujúcich obrázkov je graf funkcie $y = f(x+5)$. (2005A/28)

Na obrázku je graf funkcie $y = f(x)$.

Na ktorom z nasledujúcich obrázkov je graf funkcie $y = f(x+5)$?

15. Rozhodnite, či platí veta: Dve funkcie sa navzájom rovnajú práve vtedy, keď sa rovnajú ich definičné obory i obory funkčných hodnôt. Svoje tvrdenie zdôvodnite.
16. Daná je funkcia $f: y = 3x - 1, x \in \langle -3, 3 \rangle$.
Ktoré z bodov $[0,-1], [2,5], [5,14], [-6,8], [-2,-8]$ patria grafu tejto funkcie ?

ZÁKLADNÉ TYPY FUNKCIÍ

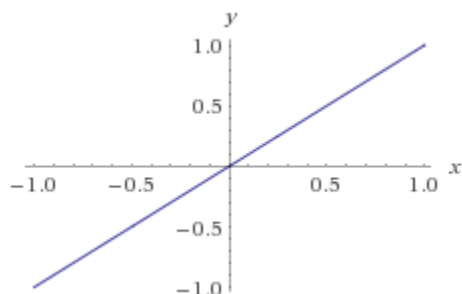

LINEÁRNA A KVADRATICKÁ FUNKCIA

---

1. Na nasledujúcich stranách sú zobrazené grafy všetkých typov funkcií, ktoré má maturant poznať. Odvođením zo základného typu grafu grafy nasledujúcich funkcií:

Lineárna funkcia $f: y = x$

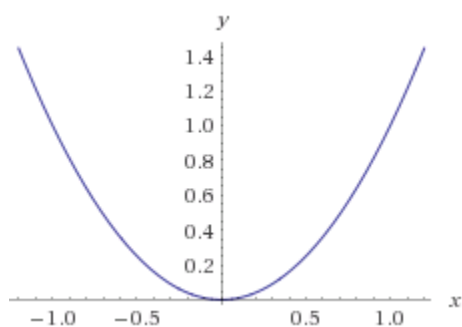
$$f: y = 3x$$

$$y = x - 4$$

$$y = x + 5$$

$$y = -2x + 1$$

Kvadratická funkcia $f: y = x^2$

$$f: y = 3x^2$$

$$y = (x - 4)^2$$

$$y = x^2 + 5$$

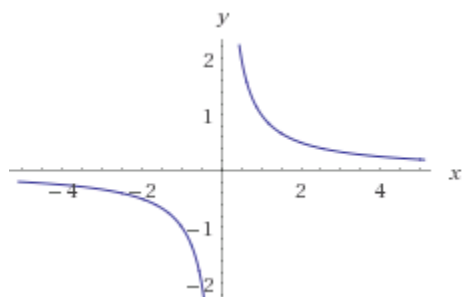
$$y = -2(x - 4)^2 + 1$$

LINEÁRNE LOMENÁ FUNKCIA

$$f: y = \frac{1}{x}$$

$$f: y = 3 \cdot \frac{1}{x}$$

$$y = \frac{1}{x - 4}$$

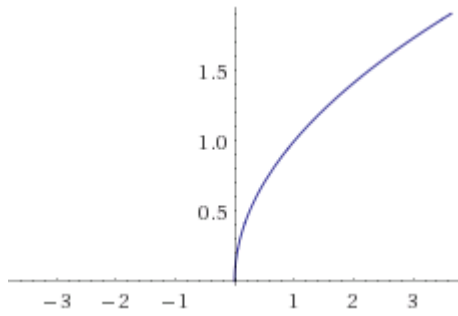
$$y = \frac{1}{x} + 5$$

$$y = -2 \cdot \frac{1}{x - 4} + 1$$

IRACIONÁLNA FUNKCIA

$$f: y = \sqrt{x}$$

$$f: y = 3 \cdot \sqrt{x}$$

$$y = \sqrt{x-4}$$

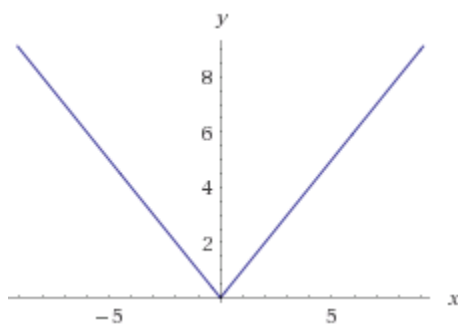
$$y = \sqrt{x} + 5$$

$$y = -2 \cdot \sqrt{x-4} + 1$$

ABSOLÚTNA HODNOTA

$$f: y = |x|$$

$$f: y = 3 \cdot |x|$$

$$y = |x-4|$$

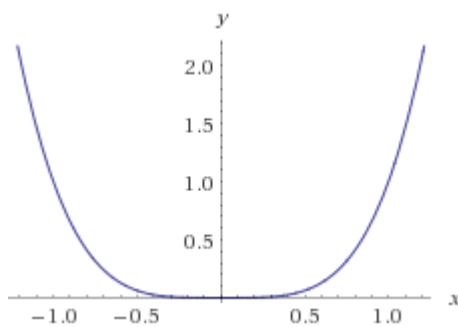
$$y = |x| + 5$$

$$y = -2 \cdot |x-4| + 1$$

MOCNINOVÉ FUNKCIE

Mocninová funkcia $f: y = x^n$, pričom n je **párne**. Napríklad: $f: y = x^4$

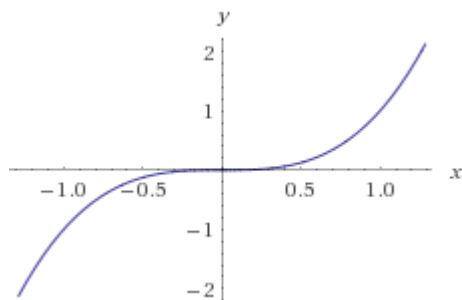
$$f: y = 3 \cdot x^4$$

$$y = (x-4)^4$$

$$y = x^4 + 5$$

$$y = -2 \cdot (x-4)^4 + 1$$

Mocninová funkcia $f: y = x^n$, pričom n je **nepárne** Napríklad: $f: y = x^3$

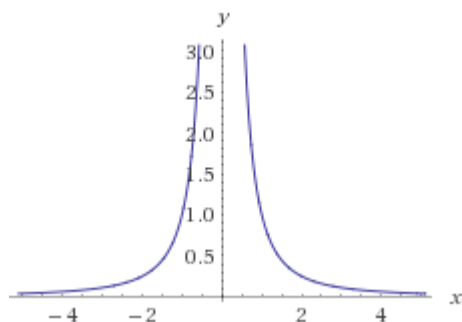
$$f: y = 3 \cdot x^3$$

$$y = (x - 4)^3$$

$$y = x^3 + 5$$

$$y = -2 \cdot (x - 4)^3 + 1$$

Mocninová funkcia $f: y = x^n$, pričom n je **párne a záporné** Napríklad: $f: y = x^{-4} = \frac{1}{x^4}$

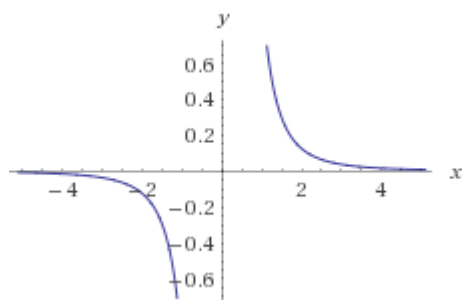
$$f: y = 3 \cdot \frac{1}{x^4}$$

$$y = \frac{1}{(x-4)^4}$$

$$y = \frac{1}{x^4} + 5$$

$$y = -2 \cdot \frac{1}{(x-4)^4} + 1$$

Mocninová funkcia $f: y = x^n$, pričom n je **nepárne a záporné**. Napríklad $f: y = x^{-3} = \frac{1}{x^3}$

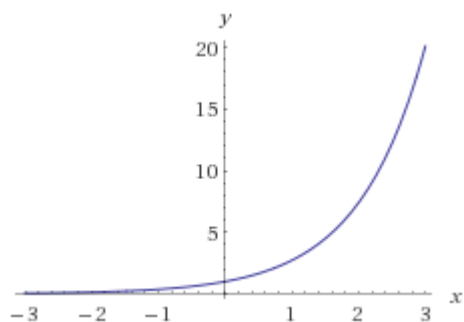
$$f: y = 3 \cdot \frac{1}{x^3}$$

$$y = \frac{1}{(x-4)^3}$$

$$y = \frac{1}{x^3} + 5$$

$$y = -2 \cdot \frac{1}{(x-4)^3} + 1$$

Exponenciálna funkcia $y = e^x$

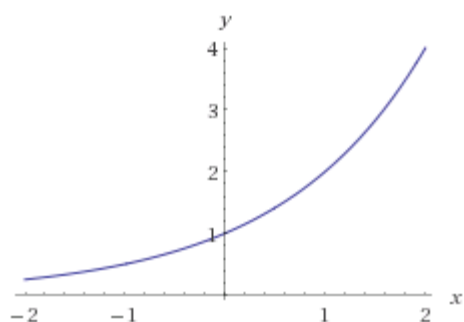
$$f: y = 3 \cdot e^x$$

$$y = e^{x-4}$$

$$y = e^x + 5$$

$$y = -2 \cdot e^{x-4} + 1$$

Exponenciálna funkcia $y = a^x$, ak a je > 1 . Napríklad: $y = 2^x$

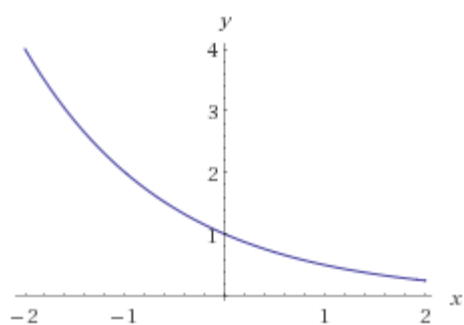
$$f: y = 3 \cdot 2^x$$

$$y = 2^{x-4}$$

$$y = 2^x + 5$$

$$y = -2 \cdot 2^{x-4} + 1$$

Exponenciálna funkcia $y = a^x$, ak a je medzi 0 a 1. Napríklad: $y = \left(\frac{1}{2}\right)^x$

$$f: y = 3 \cdot 0,5^x$$

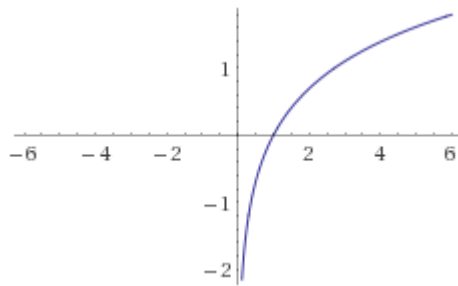
$$y = 0,5^{x-4}$$

$$y = 0,5^x + 5$$

$$y = -2 \cdot 0,5^{x-4} + 1$$

Logaritmická funkcia $y = \log_a x$, ak $a > 1$. Napríklad: $y = \log_{10} x$

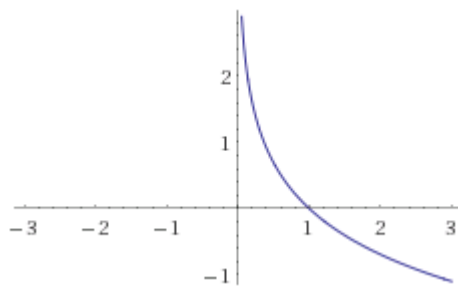
$$f: y = 3 \cdot \log x$$

$$y = \log(x - 4)$$

$$y = \log x + 5$$

$$y = -2 \cdot \log(x - 4) + 1$$

Logaritmická funkcia $y = \log_a x$, ak **a je medzi 0 a 1**. Napríklad: $y = \log_{0,1} x$

$$f: y = 3 \cdot \log_{0,5} x$$

$$y = \log_{0,5}(x - 4)$$

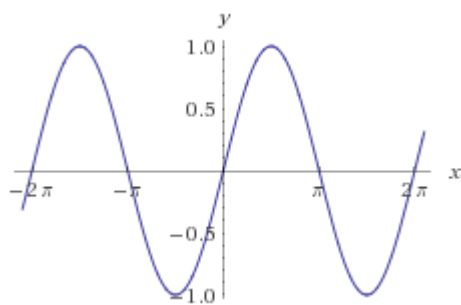
$$y = \log_{0,5} x + 5$$

$$y = -2 \cdot \log_{0,5}(x - 4) + 1$$

Prirodzený logaritmus $y = \ln x$

Aký bude mať graf?

Sínus

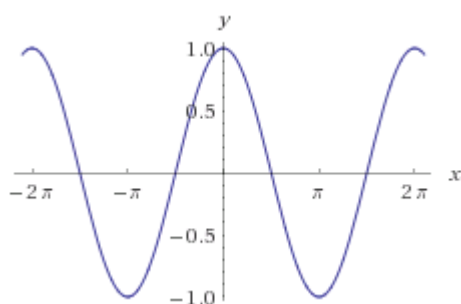
$f: y = 3 \cdot \sin x$

$y = \sin(x - \pi)$

$y = \sin x + 2$

$= -2 \cdot \sin(x - \pi) + 1$

Kosínus

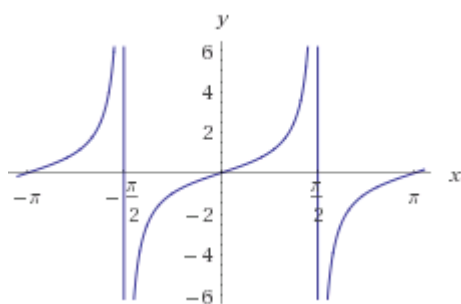
$f: y = 3 \cdot \cos x$

$y = \cos(x - \pi)$

$y = \cos x + 2$

$= -2 \cdot \cos(x - \pi) + 1$

Tangens

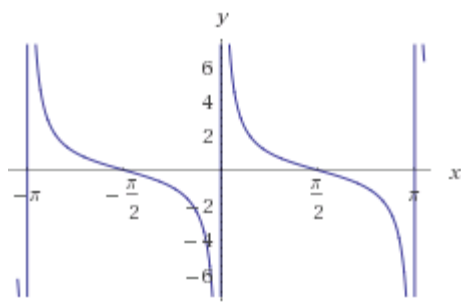
$f: y = 3 \cdot \operatorname{tg} x$

$y = \operatorname{tg}(x - \pi)$

$y = \operatorname{tg} x + 2$

$= -2 \cdot \operatorname{tg}(x - \pi) + 1$

Kotangens

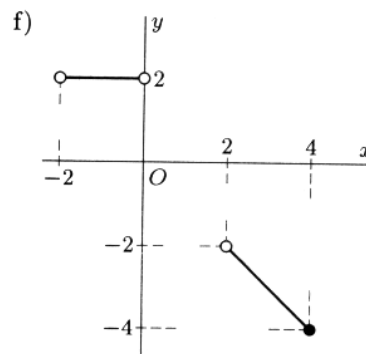
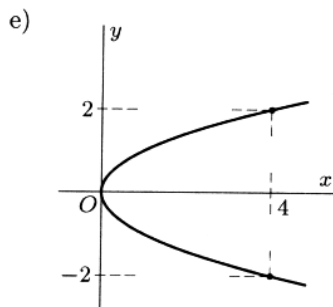
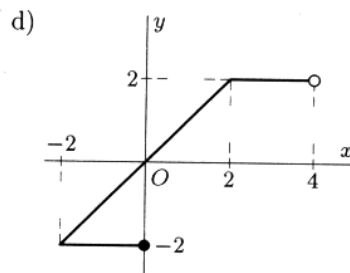
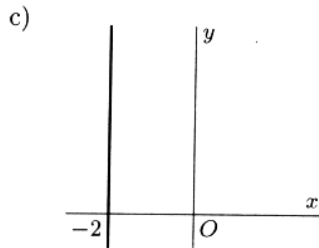
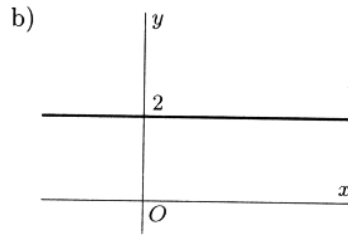
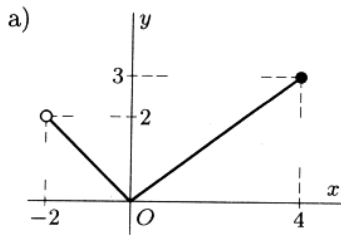
$f: y = 3 \cdot \operatorname{cotg} x$

$y = \operatorname{cotg}(x - \pi)$

$y = \operatorname{cotg} x + 2$

$= -2 \cdot \operatorname{cotg}(x - \pi) + 1$

1. Určte definičný obor a obor hodnôt funkcií: (Ak to nie je funkcia, nemá D(f), ani H(f)!)

2. Určte definičné obory funkcií:

a) $y = x^3 + 2x$,	b) $y = \sqrt{x}$,	c) $y = \frac{1}{2x+1}$,	d) $y = \frac{1}{ x }$,
e) $y = \frac{1}{ x -1}$,	f) $y = \frac{1}{ x +x}$,	g) $y = \frac{x-2}{3-x}$,	h) $y = \frac{1}{(x-4)(3+x)}$,
i) $y = \frac{1}{x^2-3x+2}$,	j) $y = \frac{1}{x^2-5x+6}$,	k) $y = \frac{2}{\sqrt{x-3}}$,	l) $y = \sqrt{x-3} - \sqrt{4-x}$.
m) $y = \sqrt{\frac{x-3}{1-x}}$	n) $y = \sqrt{x^2 - 2x}$	o) $y = \frac{3x}{x^2-1}$	p) $y = \frac{x+3}{x^2+1}$
q) $y = 1 + \sqrt{\log(x^2 - 1)}$	r) $y = \frac{1}{1 - \operatorname{tg}^2 x}$	t) $y = \sqrt{x^2 - 5x + 4} + \log(x + 2)$	
s) $y = \log(x^2 + 2x + 3)$			
u) $y = \sqrt{ x-6 } + 3x$			

3. Zistite definičný obor funkcie $f: y = \sqrt{\frac{1-x}{x-2}} + 2$.

(2011/25)

- (A) $(2;3)$ (B) $(-\infty;2) \cup (3;\infty)$ (C) $(-\infty;2) \cup (2;\infty)$
 (D) $\langle 3;\infty$ (E) $(-\infty;2) \cup \langle 3;\infty$

4. Definičný obor funkcie $f(x) = \sqrt{\frac{x-1}{x+5}}$ je (2008B/23)

- (A) $D(f) = \mathbb{R} - \{-5\}$ (B) $D(f) = \langle 1;\infty$
 (C) $D(f) = (-\infty; -5) \cup \langle 1;\infty$ (D) $D(f) = (-\infty; -5)$
 (E) $D(f) = (-5;1)$

5. Určte obory hodnôt týchto funkcií:

- a) $y = 1 - |x|$ b) $y = \frac{-2}{|x|}$ c) $y = 2 - 2^x$ d) $y = x^2 - 2x + 3$
 e) $y = 2 - \frac{1}{2} \sin 2x$ f) $y = \sqrt{3 - \log 2}$

6. Určte obor hodnôt funkcie $f(x) = -2 \cdot (x+7)^2 + 5$, definovanej na intervale $\langle -12;0 \rangle$.

- (A) $H(f) = \langle -93; -45 \rangle$ (B) $H(f) = \langle -93; 5 \rangle$ (2008A/22)
 (C) $H(f) = (-93; -45)$ (D) $H(f) = (-93; 5)$
 (E) $H(f) = \langle -45; 5 \rangle$